

Asia: VN/28937/2021

Arviomuistio pienriitamenettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

PALVELUALOJEN AMMATTILIITON LAUSUNTO PIENIRIITAMENETTELYN ARVIOMUISTIOSTA

Pieniriitamenettelyllä tarkoitetaan etupäässä pienehköjä rahamääriä koskeville riidoille tarkoitettua yksinkertaistettua ja kevennettyä oikeudenkäyntimenettelyä. Uudenlaisen menettelyn säätämistä koskeva työ on osa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaa, jossa on asetettu tavoitteeksi toimivat oikeusprosessit ja oikeusturva. Näiden päämäärien on katsottu kattavan muun muassa oikeusturvan saatavuuden taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta.

On selvää, että oikeudenkäyntikurisi vaikuttaa henkilön halukkuuteen nostaa asiassaan kanne erityisesti silloin, kun riidan kohteen intressi on pienehkö. Oikeudenkäyntikurisi heikentää muutoinkin oikeusturvan saatavuutta tilanteissa, joissa henkilöllä ei ole mahdollisuutta saada esimerkiksi ammattiliiton jäsenetuna oikeudellisia palveluita. Myös tilanteissa, joissa henkilöllä on mahdollisuus saada oikeusturvapalveluita ammattiliitosta, pitkälinen oikeusprosessi aiheuttaa oikeudenkäynnin asianosaiselle stressiä ja taloudellisten oikeuksien toteutumisen kohtuutonta viivästymistä.

Palvelualojen ammattiliiton näkemyksen mukaan oikeudenkäyntimenettelyn kehittäminen siten, että intressiltään vähäisemmät riita-asiat voitaisiin ratkaista yksinkertaistetussa ja nopeamassa menettelyssä on kannatettavaa. Liiton kokemuksen mukaan tämä olisi asianosaisten edun mukaista, parantaisi oikeuden saatavuutta, vähentäisi oikeudenkäyntikuluja ja nopeuttaisi asioiden käsittelyä.

Yksinkertaistetusta menettelystä säätämällä myös noudatettaisiin muissa Euroopan maissa omaksuttua käytäntöä.

Muistiossa on käsitelty pieniriitamenettelyyn tulevan riidan intressin enimmäismäärää ja pieniriitamenettelyn prosessuaalisia vaihtoehtoja.

Palvelualojen ammattiliiton näkemyksen mukaan intressin enimmäismäärää ei tulisi asettaa kovin alhaiseksi, vaan menettelyssä tulisi voida käsitellä intressiltään 10 000 € tai jopa 15 000 € suuruisia saatavia. Sen sijaan menettelyn ei tulisi olla automaattinen kaikissa asetetun rajan alle menevissä riitaisuuksissa. Työoikeudellisissa riidoissa on huomattavia määriä intressiltään vaihtelevia, mutta lähtökohtaisesti perusteiltaan samankaltaisesti ratkaistavia, melko yksinkertaisia riitoja, kuten monet palkkasaatavariidat. Toisaalta työoikeudelliset riidat voivat olla myös intressiltään pienehköjä, mutta sisältää ennakkotapaustuonteisin elementin, jolloin ne eivät soveltuisi yksinkertaistetussa menettelyssä ratkaistavaksi.

Asian ei siis tulisi ohjautua menettelyyn kaavamaisesti, vaan muistion kolmannen vaihtoehdon mukaan eli siten, että viime kädessä tuomioistuin ratkaisisi asian, kuitenkin niin, että kantajan tulisi ilmaista käsityksensä menettelytavasta haastehakemuksen yhteydessä.

Menettelyn keventämisen ja yksinkertaistamisen osalta katsotaan, että pieniriitamenettelyn tulisi sijoittua summaarisen menettelyn ja täysimittaisen oikeudenkäynnin välimaastoon. Vaatimuksia haastehakemuksen laatimiselle tulisi keventää, jotta asian vireille laittaminen helpottuisi ja asianosaisella olisi ainakin teoreettinen mahdollisuus hakea saatavaansa itse.

Prosessiin liittyvien kysymysten osalta katsotaan, että suullisen menettelyn ja tuomarin tutkinnallisen roolin korostaminen kuormittaisi prosessinjohtoa kohtuuttomasti ja tosiasiaassa pitkittäisi asian käsittelyä. Sen sijaan asian ratkaiseminen kirjallisessa prosessissa saattaisi nopeuttaa prosessia. Määrätynlainen pääkäsittelyn keventäminen ja muun muassa pääkäsittelyiden järjestäminen kompaktissa muodossa videoyhteyden välityksellä saattaisivat olla toimivia ratkaisuja

Muistiossa käsitellään myös avustajakelpoisuutta. Palvelualojen ammattiliiton näkemyksen mukaan avustajakelpoisuutta tulisi laajentaa siten, että oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana pieniriitamenettelyssä voisi toimia muukin kuin oikeudenkäymiskaaren kelpoisuusehdot omaava avustaja, kuten notaarin tutkinnon omaava henkilö.

Suomessa oikeudenkäyntikulut kasvavat usein moninkertaiseksi suhteessa intressin määrään, ja yksinkertaistetun menettelyn säätämisellä tulisikin pyrkiä rajoittamaan oikeudenkäyntikulujen määrää. Paras vaihtoehto tähän olisi muistiossa esitetty pieniriitamenettelyssä noudatettava kulukatto, jolla säädettäisiin oikeudenkäyntikulukorvauksen enimmäismäärästä häviötilanteissa.

Voittanut asianosainen joutuisi pitämään vahinkonaan tämän säädetyn määrän ylittävän osan oikeudenkäyntikuluistaan.

Tuomion perustelemisen osalta ei katsota, että perustelemisselvollisuutta voitaisiin olennaisesti keventää. Sinällään menettelyyn tulevat asiat olisivat suhteellisen yksinkertaisia, joten jo tämä seikka vähentäisi tuomioistuimen työtä perustelujen laatimisessa ja olisi omiaan siten nopeuttamaan käsittelyaikoja.

Palvelualojen ammattiliitto ei näe, että pieniriitamenettelyssä käsitellyille asioille tulisi säätää muutoksenhakukielto. Tämä voisi vähentää asioiden ohjautumista pieniriitamenettelyyn. Sen sijaan asiassa voisi tarkastella jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytysten tiukentamista.

Helsingissä 22. päivänä maaliskuuta 2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen

puheenjohtaja

Lisätietoja:

Arja Pohjola

ratkaisupäällikkö

p. 0503863361

arja.pohjola@pam.fi

Lehtimäki Nora

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry